

Державний науково-дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки

ФОРМУВАННЯ РИНКОВИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

**Збірник наукових праць
№11 (246)**

Київ 2021

**Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць
Вип. 11 (246). – К., 2021. – 122 с.**

Рекомендовано Вченою радою ДНДІМЕ

Протокол №5 від 29.10.2021 р.

Збірник статей присвячено науковим здобуткам молодих науковців – аспірантів та здобувачів наукових ступенів кандидата та доктора економічних наук. Він охоплює широкий спектр проблем із таких напрямів:

- макроекономічні аспекти сучасної економіки;
- інноваційно–інвестиційна політика;
- економічні проблеми розвитку галузей та видів економічної діяльності;
- розвиток регіональної економіки;
- соціально–трудова проблеми.

Розраховано на науковців і спеціалістів, які займаються питаннями управління економікою та вивчають теорію та практику формування ринкових відносин в Україні.

Відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України від 28 грудня 2019 р. № 1643 даний збірник віднесено до Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук, категорія «Б».

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

СТУДІНСЬКА Г.Я., доктор економічних наук (головний науковий редактор)
ХОДЖАЯН А.О доктор економічних наук, професор (заступник наукового редактора)
ПАСІЧНИК Ю.В. доктор економічних наук, професор (заступник наукового редактора)
ЗАХАРІН С.В., доктор економічних наук, с.н.с. (заступник наукового редактора)
АЛЕКСЄЄВ І.В., доктор економічних наук, професор
НЕБОТОВ П.Г., кандидат економічних наук, директор
ВАРНАЛІЙ З.С., доктор економічних наук, професор
ГУЖВА І.Ю., доктор економічних наук
ПИПА В.І., доктор економічних наук, професор
КИЗИМ М.О., доктор економічних наук, професор, член–кор НАНУ
КУЛЬПІНСЬКИЙ С.В., доктор економічних наук
КОРНЄЄВ В.В., доктор економічних наук, професор
КРАСКЕВИЧ В.Є., доктор технічних наук, професор
ЛОПУШНЯК Г.С., доктор економічних наук, професор
КИЧКО І.І., доктор економічних наук, професор
ШОСТАК Л.Б., доктор економічних наук, професор
ГАРБАР Ж.В., доктор економічних наук, доцент, професор
ЧЕРКАШИНА К.Ф., кандидат економічних наук, доцент
ІВАНОВ Є.І., кандидат економічних наук (відповідальний секретар)

МІЖНАРОДНА РЕДАКЦІЙНА РАДА

АГНЕСЦКА ДЗЮБІНСЬКА, доктор філософії, Економічний університет м. Катовіце, Польща, професор кафедри менеджменту підприємства
АДАМ САМБОРСЬКІ, доктор філософії, Економічний університет м. Катовіце Польща, кафедра менеджменту підприємства
АНАТОЛІЙ ЗІНОВІЙОВИЧ КОРОБКІН, доцент, к.е.н, завідувач кафедри економічних і правових дисциплін, ЗО «Білоруський торгово–економічний університет споживчої кооперації», Білорусь, Гомель
ВІРГІНІЯ ЮРЕНІЄНЕ, професор, доктор наук, завідувач кафедри філософії та культурології, Каунаський факультет, Вільнюський університет, Литва
ГОРБОВИЙ АРТУР ЮЛІАНОВИЧ, професор, доктор технічних наук, Словацька Академія аграрних наук, член відділення економіки та менеджменту, (Словацька республіка)
ДІАНА СПУЛБЕР, доктор філософії, Університет Генуї, асистент професора кафедри філософії суспільств, м. Генуя (Італія)
ІВАН ТЕНЕВ ДМИТРОВ, професор, доктор економічних наук, Університет «проф. д–р Асен Златаров», завідувач кафедри економіки і управління, м. Бургас (Болгарія)
МІТАР ЛУТОВАЦ, професор, доктор технічних наук, Університет Уніон ім. Миколи Тесла, факультет індустріального управління, завідувач кафедри технологій, м. Белград (Сербія)
ЮРАЙ СІПКО, професор, доктор економічних наук, Словацька Академія наук, директор інституту економічних досліджень, м. Братислава (Словацька республіка)
СОФІЯ ВИШКОВСЬКА, професор, доктор наук, зав. кафедри організації і управління (факультет управління) Технологічно–природничий університет ім. Яна і Єнджея Снядецьких у Бидгощі, Бидгощ, Польща
СТЕФАН ДИРКА, доктор економічних наук, професор, Вища економічна школа, м. Катовіце, Польща, професор кафедри менеджменту і маркетингу. Міжнародний акредитовані Міністерства науки і освіти Республіки Казахстан
ТОМАШ БЕРНАТ, професор, доктор наук, завідувач кафедри мікроекономіки, факультет економіки і менеджменту, Щецинський університет, Польща

Друковане періодичне видання «Формування ринкових відносин в Україні»

внесене в міжнародну базу даних періодичних видань:

ISSN 2522–1620

Key title: Formuvannâ rînkovih vidnosin v Ukraïni

Abbreviated key title: Form. rînkovih vidnosin Ukr.

Індексування і реферування: Україніка Наукова, Джерело

Міжнародні інформаційні та наукометричні бази даних: Google Scholar, Index Copernicus International (ICI), Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.

Формування ринкових відносин в Україні, 2021. Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ 22545–12445ПР від 20.02.2017 року

© Державний науково–дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки, 2021

**Государственный научно-исследовательский институт
информатизации и моделирования экономики**

ФОРМИРОВАНИЕ РЫНОЧНЫХ ОТНОШЕНИЙ В УКРАИНЕ

**Сборник научных трудов
№11 (246)**

Киев 2021

**Формирование рыночных отношений в Украине: Сборник научных трудов
Вып. 11 (246). К., 2021. – 122 с.**

Рекомендовано Ученым Советом ГНИИМЭ
Протокол №5 от 29.10.2021 г.

Сборник статей посвящен научным достижениям молодых ученых – аспирантов и соискателей ученых степеней кандидата и доктора экономических наук. Он охватывает широкий спектр проблем по таким направлениям:

- макроэкономические аспекты современной экономики;
- инновационно–инвестиционная политика;
- экономические проблемы развития отраслей и видов экономической деятельности;
- развитие региональной экономики;
- социально–трудовые проблемы.

Рассчитано на ученых и специалистов, занимающихся вопросами управления экономикой и изучают теорию и практику формирования рыночных отношений в Украине.

В соответствии с Приказом Министерства образования и науки Украины от 28 декабря 2019 № 1643 данный сборник включен в Перечень научных профессиональных изданий Украины, в которых могут публиковаться результаты диссертационных работ на соискание ученых степеней доктора и кандидата наук, категория «Б».

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

СТУДИНСКАЯ Г.Я., доктор экономических наук (Главный научный редактор)
ХОДЖАЯН А.А., доктор экономических наук, профессор (заместитель научного редактора)
ПАСИЧНИК Ю.В., доктор экономических наук, профессор (заместитель научного редактора)
ЗАХАРИН С.В., доктор экономических наук, профессор, с.н.с. (заместитель научного редактора)
АЛЕКСЕЕВ И. В., доктор экономических наук, профессор
НЕБОТОВ П.Г., кандидат экономических наук, директор
ВАРНАЛИЙ Э.С., доктор экономических наук, профессор
ГУЖВА И.Ю., доктор экономических наук
ПИЛЛА В.И., доктор экономических наук, профессор
КИЗИМ Н.А., доктор экономических наук, профессор, член–корр НАНУ
КУЛЬПИНСКИЙ С.В., доктор экономических наук
КОРНЕЕВ В.В., доктор экономических наук, профессор
КРАСКЕВИЧ В.Е., доктор технических наук, профессор
ЛОПУШНЯК С., доктор экономических наук, профессор
КИЧКО И.И., доктор экономических наук, профессор
ШОСТАК Л.Б., доктор экономических наук, профессор
ГАРБАР Ж.В., доктор экономических наук, доцент, профессор
ЧЕРКАШИНА Е.Ф., кандидат экономических наук, доцент
ИВАНОВ Е.И., кандидат экономических наук (ответственный секретарь)

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

АГНЕШКА ДЗЮБИНСКА, доктор философии Экономический университет г. Катовице, Польша, профессор кафедры менеджмента предприятия
АДАМ САМБОРСКИЙ, доктор философии Экономический университет г. Катовице, Польша, профессор кафедры менеджмента предприятия
АНАТОЛИЙ ЗИНОВЬЕВИЧ КОРОБКИН, доцент, к.э.н., заведующий кафедрой экономических и правовых дисциплин ЗО «Белорусский торгово–экономический университет потребительской кооперации», Беларусь, Гомель
ВИРГИНИЯ ЮРЕНИЕНЕ, профессор, доктор наук, заведующий кафедрой философии и культурологии, Каунасский факультет, Вильнюсский университет, Литва
ГОРБОВ АРТУР ЮЛИАНОВИЧ, профессор, доктор технических наук, Словацкая Академия аграрных наук, член отделения экономики и менеджмента, (Словакия)
ДИАНА СПУЛБЕР, доктор философии, Университет Генуи, ассистент профессора кафедры философии обществ, г. Генуя (Италия)
ИВАН ТЕНЕВ ДМИТРОВ, профессор, доктор экономических наук, Университет «проф. д–р Асен Златаров», заведующий кафедрой экономики и управления, г. Бургас (Болгария)
МИТАР ЛУТОВАЦ, профессор, доктор технических наук, Университет Унион им. Николая Тесла, факультет индустриального управления, заведующий кафедрой технологий, г. Белград (Сербия)
ЮРАЙ СИПКО, профессор, доктор экономических наук, Словацкая Академия наук, директор института экономических исследований, г. Братислава Словакия)
СОФИЯ ВИШКОВСКАЯ, профессор, доктор наук, заведующий кафедрой организации и управления (факультет управления) Технически–естественной университет им. Яна и Енджея Снядецкий в Быдгоще, Быдгощ, Польша
СТЕФАН ДЫРКА, доктор экономических наук, профессор, Высшая экономическая школа в Катовице Польша, профессор кафедры менеджмента и маркетинга. Международный аккредитор Министерства науки и образования Республики Казахстан
ТОМАШ БЕРНАТ, профессор, доктор наук, заведующий кафедрой микроэкономики, факультет экономики и менеджмента, Щецинский университет, Польша

Печатное периодическое издание «Формирование рыночных отношений в Украине»

Внесено в международную базу данных периодических изданий:

ISSN 2522–1620

Key title: Formuvannâ rinkovih vidnosin v Ukraïni

Abbreviated key title: Form. rinkovih vidnosin Ukr.

Индексирование и реферирование: «Украиника Наукова», «Джерело»

Международные информационные и наукометрические базы данных: Google Scholar, Index Copernicus International (ICI), Национальная библиотека Украины имени В.И. Вернадского.

Формирование рыночных отношений в Украине, 2021. Свидетельство о государственной регистрации печатного средства массовой информации Серия КВ 22545–12445ПР от 20.02.2017 года

© Государственный научно–исследовательский институт информатизации и моделирования экономики, 2021

State Scientific Research Institute of Informatization and Economic Modeling

MARKET RELATIONS DEVELOPMENT IN UKRAINE

**Collection of scientific works
№11 (246)**

Kyiv 2021

**Market Relations Development in Ukraine: Collection of scientific works
Volume 11 (246). K., 2021. – 122 p.**

Recommended by the Academic Council SSRIEM
Protocol No. 5 dated October 29, 2021

The collection of articles is devoted to scientific achievements of young scientists – graduate students and candidates for scientific degrees of Ph.D and doctor of economic sciences. It covers a wide range of issues in these areas:

- Macro-economic aspects of modern economy;
- Innovation and investment policy;
- Economic issues of industries and types of economic activity development;
- Development of a regional economy;
- Social-labor problems.

Collection of works is focused on scientists and specialists dealing with economic management and those, who learn the theory and practice of market economy in Ukraine.

According to the Decree of the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 1643 of December 28, 2019, this collection is included in the List of scientific professional editions of Ukraine in which the results of the dissertation works for obtaining the scientific degrees of doctor and candidate of sciences, category «B» can be published.

EDITORIAL BOARD

G. STUDINSKA, Doctor of Economics, (Chief Scientific Editor)
A. KHODZHAIAN, Doctor of Economics, Professor (Deputy Editor in Chief)
Y. PASICHNYK, Doctor of Economics, Professor (Deputy Editor in Chief)
S. ZAKHARIN, Doctor of Economics, Professor, Senior Researcher (Deputy Editor in Chief)
I. ALEKSEEV, Doctor of Economics, Professor
P. NEBOTOV, Candidate of Science, Director
Z. VARNALIY, Doctor of Economics, Professor
I. GUZHVA, Doctor of Economics
V. PYLA, Doctor of Economics, Professor
M. KYZYM, Doctor of Economics, Professor, member of the NASU
S. KULPINSKY, Doctor of Economics
V. KORNEEV, Doctor of Economics, Professor
V. KRASKEVICH, Doctor of Technical Sciences, Professor
H. LOPUSHNIAK, Doctor of Economics, Professor
I. KYCHKO, Doctor of Economics, Professor
L. SHOSTAK, Doctor of Economics, Professor
Z. HARBAR, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
K. CHERKASHYNA, Ph.D, Economic Sciences, Assistant Professor
Ye. IVANOV, Candidate of Science (Economics) (executive secretary)

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

AGNESHKA DZYUBINSKAYA, Doctor of Philosophy, Economic University of Katowice, Poland, Professor of the Department of Management of the Enterprise
ADAM SAMBORSKI, Ph.D., Economic University of Katowice, Poland, Professor of the Department of Enterprise Management
ANATOLIY ZINOVYOVICH KOROBKIN, Associate Professor, Ph.D, Head of the Department of Economic and Legal Disciplines of the Belarusian Trade and Economic University of Consumer Cooperatives, Belarus, Gomel
VIRGINIA YURENIENE, Professor, Doctor of Science, Head of the Department of Philosophy and Culturology, Kaunas Faculty, Vilnius University, Lithuania
GORBOVY ARTHUR YULIANOVICH, Professor, Doctor of Technical Sciences, Slovak Academy of Agrarian Sciences, member of the Department of Economics and Management, (Slovakia)
DIANA SPULBER, Ph.D., University of Genoa, Assistant Professor, Department of Philosophy of Societies, Genoa (Italy)
IVAN TYNEV DMITROV, Professor, Doctor of Economics, University «Prof. Dr. Asen Zlatarov, Head of the Department of Economics and Management, Burgas (Bulgaria)
MITAR LUTOVATS, Professor, Doctor of Technical sciences, UNION UNIV. Mykola Tesla, Faculty of Industrial Management, Head of Technology Department, Belgrade (Serbia)
YURAY SIPKO, Professor, Doctor of Economics, Slovak Academy of Sciences, Director of the Institute for Economic Research, Bratislava, Slovakia)
SOFIA VISHKOVSKA, Professor, Doctor of Sciences, Head of Department of Organization and Management, UTP University of Science and Technology, Bydgoszcz, Poland
STEFAN DIRKA, Doctor of Economics, Professor, Higher Economics School in Katowice Poland, Professor of Management and Marketing Department. International accredited by the Ministry of Science and Education of the Republic of Kazakhstan
TOMASH BERNAT, Professor, Doctor of Science, Head of the Department of Microeconomics, Faculty of Economics and Management, Szczecin University, Poland

Printed periodical «Market Relations Development in Ukraine»

Included in the international database of periodicals:

ISSN 2522–1620

Key title: Formuvannâ rinkovih vidnosin v Ukraïni

Abbreviated key title: Form. rinkovih vidnosin Ukr.

Indexing and reviewing: Ukrainika Naukova, Dzherelo

International information and scientometric data base: Google Scholar, Index Copernicus International (ICI), National Library of Ukraine after V.I. Vernadskiy

Market Relations Development in Ukraine, 2021. Certificate of state registration of printed mass media Series KB 22545–12445 PR from 02.20.2017

© State Research Institute of Informatization and Economic Modeling, 2021

Шляхи підвищення прибутковості вітчизняних підприємств в умовах пандемії COVID-19

Предметом дослідження є теоретичні та методичні основи підвищення прибутковості вітчизняних підприємств в умовах пандемії COVID-19.

Метою дослідження є визначення найбільш актуальних шляхів в підвищення прибутковості вітчизняних підприємств в умовах пандемії COVID-19.

Методи дослідження. При написанні статті використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження економічних явищ і процесів щодо підвищення прибутковості підприємств, методи системного аналізу та узагальнення наукових досліджень.

Результати роботи. З'ясовано, що прибуток є основним фінансовим результатом ефективності діяльності сучасних підприємств. Проаналізовано проблеми підвищення прибутковості, з якими стикаються вітчизняні підприємства в умовах карантинних обмежень, а саме: падіння споживчого попиту, закриття або призупинення діяльності підприємства, скорочення персоналу, падіння виручки від реалізації, зниження прибутковості, банкрутство та інші проблеми. Проаналізовано заходи підтримки бізнесу під час пандемії в провідних закордонних країнах, а саме: США, Велика Британія, Італія, Німеччина. Узагальнено вплив карантинних заходів на прибутковість вітчизняних підприємств окремих секторів економіки України серед яких: знаходження нових способів роботи під час пандемії; впровадження нових технологій безготівкових розрахунків з використанням інформаційних мереж; перехід до використання віртуальної валюти Біткоїн та інших цифрових валют та інші заходи. Виявлена тенденція зниження прибутковості вітчизняних підприємств в умовах пандемії COVID-19. Узагальнено шляхи підвищення прибутковості вітчизняних підприємств в умовах пандемії COVID-19.

Галузь застосування результатів. Економіка підприємства, менеджмент, управління підприємством, стратегічне управління.

Висновки. Доведено, що підвищення прибутковості вітчизняних підприємств в умовах пандемії COVID-19 можливе за умови: розробки та впровадження низки заходів, які є унікальними для кожного підприємства; використання невикористаних резервів підвищення прибутку; врахування досвіду роботи закордонних підприємств при карантинних обмеженнях.

Ключові слова: вітчизняні підприємства, ефективність діяльності підприємств, прибуток, пандемія COVID-19, шляхи підвищення прибутковості підприємств.

ШАЦЬКА З.Я.

ГОРБАЧ С.В.

Пути повышения прибыльности отечественных предприятий в условиях пандемии COVID-19

Предметом исследования являются теоретические и методические основы повышения прибыльности отечественных предприятий в условиях пандемии COVID-19.

Целью исследования является определение наиболее актуальных путей повышения доходности отечественных предприятий в условиях пандемии COVID-19.

Методы исследования. При написании статьи использованы общенаучные и специальные методы исследования экономических явлений и процессов повышения прибыльности предприятий, методы системного анализа и обобщения научных исследований.

Результаты работы. Установлено, что прибыль является основным финансовым результатом эффективности деятельности современных предприятий. Проанализированы проблемы повышения прибыльности, с которыми сталкиваются отечественные предприятия в условиях карантинных ограничений, а именно: падение потребительского спроса, закрытие или приостановление деятель-

ности предприятия, сокращение персонала, падение выручки от реализации, снижение доходности, банкротство и другие проблемы. Проанализированы меры поддержки бизнеса во время пандемии в ведущих зарубежных странах, а именно США, Великобритания, Италия, Германия. Обобщено влияние карантинных мер на прибыльность отечественных предприятий отдельных секторов экономики Украины среди которых: нахождение новых способов работы во время пандемии; внедрении новых технологий безналичных расчетов с использованием информационных сетей; переход к использованию виртуальной валюты Биткоин и других цифровых валют и другие меры. Выявлена тенденция снижения прибыльности отечественных предприятий в условиях пандемии COVID–19. Обобщены пути повышения прибыльности отечественных предприятий в условиях пандемии COVID–19.

Область применения результатов. Экономика предприятия, менеджмент, управление предприятием, стратегическое управление.

Выводы. Доказано, что повышение прибыльности отечественных предприятий в условиях пандемии COVID–19 возможно при: разработке и внедрении ряда мероприятий, которые уникальны для каждого предприятия; использование неиспользованных резервов повышения прибыли; учет опыта работы зарубежных предприятий при карантинных ограничениях.

Ключевые слова: отечественные предприятия, эффективность деятельности предприятий, прибыль, пандемия COVID–19, пути повышения прибыльности предприятий.

SHATSKAYA Z.Y.

GORBACH S.V.

Ways to increase the profitability of domestic enterprises in the context of the COVID–19 pandemic

The subject of the research is the theoretical and methodological bases of increasing the profitability of domestic enterprises in the context of the COVID–19 pandemic.

The purpose of the study is to identify the most relevant ways to increase the profitability of domestic enterprises in a pandemic COVID–19.

Research methods. In writing the article used general and special methods of research of economic phenomena and processes to increase the profitability of enterprises, methods of systematic analysis and generalization of scientific research.

Results of work. It was found that profit is the main financial result of the efficiency of modern enterprises. The problems of increasing profitability faced by domestic enterprises under quarantine restrictions are analyzed, namely: falling consumer demand, closing or suspending the enterprise, staff reduction, falling sales revenue, declining profitability, bankruptcy and other problems. Business support measures during the pandemic in the leading foreign countries, namely: USA, Great Britain, Italy, Germany are analyzed. The influence of quarantine measures on the profitability of domestic enterprises of certain sectors of the economy of Ukraine, including: finding new ways of working during a pandemic; introduction of new technologies of non–cash payments with the use of information networks; transition to the use of virtual currency Bitcoin and other digital currencies and other measures. The tendency of decrease in profitability of domestic enterprises in the conditions of pandemic COVID–19 is revealed. Ways to increase the profitability of domestic enterprises in the context of the COVID–19 pandemic are summarized.

Field of application of results. Enterprise economics, management, enterprise management, strategic management.

Conclusions. It is proved that the increase of profitability of domestic enterprises in the conditions of the COVID–19 pandemic is possible under the condition of: development and implementation of a number of measures that are unique for each enterprise; use of unused reserves to increase profits; taking into account the experience of foreign enterprises under quarantine restrictions.

Keywords: domestic enterprises, efficiency of enterprises, profit, pandemic COVID–19, ways to increase the profitability of enterprises.

Постановка проблеми. Основним показником, що характеризує ефективність діяльності підприємства, є прибуток. Прибуток є джерелом подальшого функціонування та розвитку підприємств, який накопичується у вигляді резервних фондів. В сучасних умовах запровадження карантинних обмежень, викликаних пандемією COVID-19, діяльність більшості вітчизняних підприємств вимушено призупиняється. Підприємство опиняється в кризових умовах і не отримує прибутку. Вирішення проблем відновлення діяльності підприємств і пошуку шляхів підвищення прибутковості є особливо актуальним в умовах пандемії COVID-19.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Проблема підвищення прибутковості підприємства завжди була гострою і багатоплановою проблемою власників бізнесу та топ-менеджерів. Пошуками шляхів підвищення прибутковості підприємства присвячено праці таких вітчизняних науковців, як: Антонюк Р. Р., Бец М. В., Єпіфанова І. Ю., Мазаракі А. А., Савчук В. П., Хмелєвський О. В. та багато інших. Однак, більшість цих досліджень присвячено вирішенню проблеми підвищення прибутковості підприємств в допандемічний період. Тому, доцільно провести комплексне дослідження шляхів підвищення прибутковості підприємств в умовах пандемії COVID-19.

Виклад основного матеріалу. Кінцевою метою кожного підприємства, що функціонує в умовах ринкової економіки, є отримання позитивних фінансових результатів у вигляді прибутку. На практиці прибуток виконує дві важливі функції: характеризує кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства та суму його заощаджень. Одним з найважливіших завдань підприємства є ефективне управління прибутком. Під управлінням прибутком розуміється «система функцій, засобів, методів і важелів, пов'язаних з формуванням, розподілом і використанням прибутку для досягнення стратегічних цілей підприємства» [4]. Цілями здійснення управління прибутком на підприємстві є: зменшення витрат та збільшення доходів [7; 8]. Проте в умовах економічної кризи, спровокованої пандемією COVID-19, проблема прибутковості підприємств стала дуже гострою. За даними опитування, проведеного Аналітичним центром економіко-правових досліджень та прогнозування у 2020 році, внаслідок запровадження карантинних обмежень, спричинених

пандемією COVID-19 серед опитаних вітчизняних підприємств [1]:

- 24% підприємств повністю не працювало, а 40% – працювало лише частково;
- 11% підприємств частково скоротило штат персоналу;
- третина з опитаних підприємств змушена була звільнити 1–5 % працівників, ще третина – понад 31 % працівників із числа тих, що працювали на підприємствах на початку пандемії;
- 36 % опитаних підприємств у випадку продовження пандемії COVID-19 змушені будуть і далі скорочувати працівників;
- 53 % опитаних підприємств не мають плану забезпечення своєї безперервної роботи;
- третина опитаних підприємств має запас міцності і зможе протриматися від 2 до 3 місяців в умовах карантинних обмежень;
- 25% опитаних підприємств вважають, що їхній бізнес буде життєздатним лише від 1 до 8 тижнів, тоді як ще одна п'ята частина очікує, що їхній бізнес зможе вижити протягом 3–6 місяців. Тільки на 6 % опитаних підприємств коронавірусна криза не вплинула.

Карантинні обмеження та ізоляція підірвали споживчі настрої, спричинивши часткову зупинку роботи секторів промисловості: роздрібну торгівлю, готельне господарство та промисловість громадського харчування, авіаперевезення та інші. Внаслідок чого зменшилися надходження до державного бюджету. В результаті введення карантину вітчизняні підприємства заморожують інвестиційні та виробничі ланцюжки [1]. Разом з тим, 81 % опитаних підприємств були змушені змінити операційну діяльність, щоб захиститися від впливу пандемії COVID-19 та не призупинити діяльність, продовжувати отримувати, хоч і менші прибутки [2].

Під час пандемії COVID-19 державна підтримка діяльності підприємств відіграє важливу роль для бізнесу. В Україні на період карантину Верховна Рада підтримала скасування сплати ЄСВ підприємцями, а також штрафів за несплату ЄСВ або непогашеної заборгованості. З 1 березня по 30 квітня ФОП може відмовитися від цих зборів. Також протягом весни компанії не будуть штрафувати за порушення основних податкових законів. Виняток становлять лише штрафи з податку на додану вартість, податку на споживання та орендної плати. Протягом до 18 квітня 2021 року діяти обмеження на перевірки підприємців та компаній.

Аналіз впливу карантинних заходів на прибутковість вітчизняних підприємств окремих секторів економіки України

Назва сектору економіки	Вплив карантинних заходів
Нафтогазова сфера	Обсяги продажів на АЗС скоротилися на 20–25%, внаслідок того, що 55% автомобілістів скоротили кількість поїздок на власному транспорті, при цьому 26% скоротили поїздки більш ніж на 40%
Туристична сфера	Падіння обсягів міжнародних туристичних прибутків на рівні 58–78% порівняно з 2020 роком. Загальні втрати туристичної галузі України оцінюються у понад 1,5 млрд. дол. США
Банківська сфера та страхування	Падіння обсягів кредитування порівняно з 2019 роком. Збільшення кількості укладених в Україні договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) в електронній формі у 3,2 рази порівняно з 2019 роком (до 1,3 мільйона штук у січні-червні 2020 року)
Нерухомість	Падіння цін на оренду житла приблизно на 30% та збільшення пропозицій від орендодавців внаслідок зниження доходів громадян через карантинні обмеження. У 5% будівельних компаній – продажі залишилися на рівні минулого року, ще стільки ж працюють на державному замовленні. 36% будівельних компаній планують вийти на докарантинні прибутки протягом тільки 9–12 місяців, 28% – до півроку. 20% – протягом двох-трьох місяців з моменту завершення карантинних заходів.
Сільське господарство	Внаслідок впровадження карантинних обмежень на продовольчих ринках виникла проблема з реалізацією до 85% вирощеної продукції (ранніх овочів і ягід), що, позбавило споживачів джерел постачання продовольчими товарами і поставила у скрутне фінансове становище дрібних фермерів та селян
Бізнес-послуги, консалтинг	Найбільше на роботу консалтингових компаній вплинуло зниження ділової активності в Україні. Темпи створення компаній за досліджуваний період знизилися на 54,7% порівняно з аналогічним періодом 2019 року.
Транспорт	Падіння внутрішніх перевезень на 15–20% від загального обсягу вантажоперевезень. Загальне падіння вантажоперевезень складе близько 10–15%. У цілому автоперевізники недоотримали близько 3,8–4 млрд грн доходів

Джерело: складено авторами за [1,2]

Розглянемо підтримку бізнесу під час пандемії в закордонних країнах наприклад [3]:

Сполучені Штати Америки виділили 2 трильйони доларів США підприємствам, щоб запобігти економічним наслідкам і сприяти розвитку бізнесу.

Велика Британія тричі знижувала ставку дисконтування до 0,25%, також було знижено податок на додану вартість, передбачено податкові пільги для підприємств.

Італія виділила 25 мільярдів євро фінансової допомоги підприємствам. Державна гарантія покриватиме кредити та іпотеку постраждалих компаній.

Німеччина виділила на допомогу малому бізнесу 156 мільярдів євро, а через податкові канікули податкові надходження зменшилися на 33,5 мільярда євро. Програма Kurzarbeit також здійснюється в Німеччині і охоплює 60% заробітної плати роботодавців і 67% працівників з дітьми.

Для вітчизняних підприємств, які продовжують працювати в період карантину, припинення ді-

яльності конкурентів (до 35% таких підприємств) надає додаткові можливості для підвищення прибутковості, що проявляється в:

- застосуванні комплексу антикризових заходів, які є унікальними для кожного підприємства;
- збільшенні можливостей для залучення та пошуку нових клієнтів;
- зменшенні кількості підприємств-конкурентів;
- збільшенні обсягів продажу та розширенні частки ринку;
- знаходженні нових способів роботи під час пандемії;
- впровадженні нових технологій безготівкових розрахунків з використанням інформаційних мереж (Master Card, Wisa та інші);
- перехід до використання віртуальної валюти Біткоїн та інших цифрових валют;
- створення в структурі підприємства окремого підрозділу з розробки інноваційних ідей та продуктів;
- венчурне інвестування високоприбуткових ідей [6].

Зовнішній тиск пандемії COVID-19 на вітчизняні підприємства пом'якшиться з наданням державою певних пільг та знижок, компенсації мінімальної заробітної плати роботодавцям, але цього недостатньо для підтримки життєздатності підприємств. Для забезпечення зростання прибутковості вітчизняним підприємствам не слід очікувати тільки на державну підтримку, необхідно знайти невикористані можливості збільшення резервів, а також можливості зростання прибутку. Резерв – це «запас у формі матеріальних та/або грошових цінностей, який формується для покриття очікуваних витрат та/або збитків із метою забезпечення стабільності діяльності суб'єкта господарювання» [5]. Формування облікових резервів забезпечить стабільність та ефективність функціонування підприємства в умовах пандемії COVID-19; реальну оцінку статей активу балансу; перевищення доходів над витратами підприємства; уточнення оцінки капіталу та зобов'язань підприємства.

Висновки

Таким чином, підвищення прибутковості вітчизняних підприємств в умовах пандемії COVID-19 можливе за умови:

- розробки та впровадження низки заходів, які є унікальними для кожного підприємства;
- використання невикористаних резервів підвищення прибутку;
- врахування досвіду роботи закордонних підприємств при карантинних обмеженнях.

Комплексне застосування вищезазначених заходів дасть змогу сформувати та використати саме ті резерви розвитку, що сприятимуть підвищенню прибутковості вітчизняних підприємств та забезпечать подальший розвиток в складних умовах пандемії COVID-19.

Список використаних джерел

1. Вплив COVID-19 та карантинних обмежень на економіку України Кабінетне дослідження. Аналітичний звіт. Громадська організація «Центр прикладних досліджень». 2020. URL: <https://www.kas.de/documents/270026/8703904/> (дата звернення 25.11.2021).
2. Бізнес та COVID-19: вижити не можна померти. Аналітичний центр економіко-правових досліджень і прогнозування. 2020. URL: https://fru.ua/images/doc/analytics/BUSINESS_AND_COVID-19.pdf (дата звернення 25.11.2021).

3. Інформація щодо заходів, які вживаються країнами світу для протидії пандемії COVID-19 та для подолання негативних соціально-економічних наслідків. EPO. URL: https://epo.org.ua/wp-content/uploads/2020/05/about_covid.pdf (дата звернення 25.11.2021).

4. Люта О. В., Адаменко Я. Є. Актуальні аспекти формування системи управління прибутком підприємства. Електронний журнал «Ефективна економіка». 2018. №11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6677> (дата звернення 25.11.2021).

5. Падій І. О. Економічний зміст і функціональні завдання резервів та забезпечень на підприємстві. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2018. Випуск 21, частина 2. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/21_2_2018ua/12.pdf (дата звернення 25.11.2021).

6. Шацька З. Я., Кошельник Ю. С. Шляхи підвищення конкурентоспроможності підприємств в умовах глобалізації. Держава та регіони. 2018. №4(103). с. 145–151.

7. Комарецька П. В., Цупко О. Оптимізація рівня прибутку за рахунок раціоналізації структури капіталу. Інформаційні технології в економіці, менеджменті і бізнесі. Проблеми науки, практики та освіти: Зб. наук. праць XI Міжнародної наук. – практ. конф., Київ, 24–25 листопада 2005р. У 3-х т., Т.1. / Редкол.: І.І. Тимошенко (голова) та ін. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2006. – С.284–288.

8. Пузирьова П. В. Актуальні аспекти забезпечення технологічної конкурентоспроможності підприємств в сучасних умовах [Електронний ресурс] / П. В. Пузирьова // Ефективна економіка. – 2014. – № 9. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3365>.

References

1. Public organization «Center for Applied Research». (2020). Impact of COVID-19 and quarantine restrictions on the economy of Ukraine Office study. Analytical report. Retrieved from: <https://www.kas.de/documents/270026/8703904/>
2. Analytical Center for Economic and Legal Research and Forecasting. (2020). Business and COVID-19: you can't die to survive. Retrieved from: https://fru.ua/images/doc/analytics/BUSINESS_AND_COVID-19.pdf
3. EPO. (2020). Information on the measures taken by the countries of the world to counteract the COVID-19 pandemic and to overcome the negative socio-economic consequences. Retrieved from: https://epo.org.ua/wp-content/uploads/2020/05/about_covid.pdf
4. Lyuta, O. V. and Adamenko, Ya. Ye. (2018). Actual aspects of formation of enterprise profit management

system. E-journal «Effective Economy». 11. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6677>

5. Padiy, I. O. (2018). Economic content and functional tasks of reserves and provisions at the enterprise. Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Issue 21, Part 2. Retrieved from: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/21_2_2018ua/12.pdf

6. Shatska, Z. Ya. and Koshelnyk, Yu. S. (2018). Ways to increase the competitiveness of enterprises in the context of globalization. State and regions. Vol. 4 (103). pp. 145–151.

7. Komaretska, P. V., Tsupko, O. (2006). Optimization of the level of profit due to the rationalization of the capital structure. Information technology in economics, management and business. Problems of science, practice and education: Coll. Science. Proceedings of the XI International Sciences. – practice. Conf., Kyiv, November 24–25, 2005 In 3 vols., Vol.1. / Editor.: I.I. Tymoshenko (chairman) and others. – Kyiv: Europe Publishing House. University, 2006. – P.284–288.

8. Puzyrova, P. V. (2014). Actual aspects of providing technological competitiveness of enterprises in modern conditions [Electronic resource]. Efektyvna ekonomika. – 2014. – № 9. – Access mode: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3365>.

Дані про авторів

Шацька Зорина Ярославівна,

доцент кафедри смарт-економіки, Київський національний університет технологій та дизайну, к.е.н., доцент, м. Київ, Україна
e-mail: shatskaya@ukr.net

Горбач Сергій Вячеславович,

магістр кафедри смарт-економіки, Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ, Україна
e-mail: shatskaya@ukr.net

Данные об авторах

Шацкая Зорина Ярославовна,

доцент кафедры смарт-экономики, Киевский национальный университет технологий и дизайна, к.э.н., доцент, г. Киев, Украина
e-mail: shatskaya@ukr.net

Горбач Сергей Вячеславович,

магістр кафедры смарт-экономики, Киевский национальный университет технологий и дизайна, г. Киев, Украина
e-mail: shatskaya@ukr.net

Data about the author s

Zorina Shatskaya,

Associate Professor of the Department of Smart-economics, Kyiv National University of Technologies and Design, Ph.D. in Economics, Associate Professor, St., Kyiv, Ukraine
e-mail: shatskaya@ukr.net

Sergey Gorbach,

master of the Department of of Smart-economics, Kyiv National University of Technologies and Design, St., Kyiv, Ukraine
e-mail: shatskaya@ukr.net

УДК 658: 69.003

<https://doi.org/10.5281/zenodo.5909715>

ШПАКОВ А.В.
РИЖАКОВА Г.С.
КІЩАК Н.Г.

Методологічна регламентація та аналітико-інформаційне забезпечення трансформації операційних систем будівельних підприємств

Предметом дослідження є наукове обґрунтування теоретико-методичних та прикладних засад забезпечення менеджменту організацій в сучасній системі будівельного девелопменту на основі формування динамічних конкурентних переваг в умовах трансформації бізнес-середовища за умови оновлення аналітичних інструментів трансформації операційних систем будівельних підприємств на основі індикаторів BIM-технологій в контексті особливостей їх діяльності як стейкхолдерів будівельних інвестиційних проектів.

Метою дослідження є розвиток науково-методичних підходів та практичних рекомендацій щодо формування економіко-управлінських засад трансформації операційних систем управління та їх інтерпретації щодо особливостей операційної діяльності будівельних підприємств в умовах цифровізації економіки.

Державний науково–дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки

ФОРМУВАННЯ РИНКОВИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Збірник наукових праць

№11 (246) 2021 р.

Періодичність – щомісячник

Головний редактор Студінська Г.Я.
Комп'ютерна верстка та дизайн Сердюк В.Л.

Підписано до друку 26.11.2021 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний
Ум. друк. аркушів 14,18.
Гарнітура Eurore. Наклад 100 прим.

Державний науково–дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки
Свідоцтво про державну реєстрацію: Серія КВ 22545–12443ПР від 20.02.2017 р.
Адреса редакції: 01014, м. Київ, бул. Дружби Народів, 38
<http://dndiime.org.ua/>, e-mail: zbornik@ukr.net

**Государственный научно–исследовательский институт
информатизации и моделирования экономики**

ФОРМИРОВАНИЕ РЫНОЧНЫХ ОТНОШЕНИЙ В УКРАИНЕ

Сборник научных трудов

№11 (246) 2021 р.

Периодичность–ежемесячник

Главный редактор Студинская Г.Я.
Компьютерная верстка и дизайн Сердюк В.Л.

Подписано в печать 26.11.2021 р.
Формат 60x84 1/8. бумага офсетная
Усл. печатных. листов 14,18.
Гарнитура Europе. Наклад 100 экз.

Государственный научно–исследовательский институт информатизации и моделирования экономики
Свидетельство о государственной регистрации печатного средства массовой информации
Серия КВ 22545–12445ПР от 20.02.2017 г.
Адрес редакции 01014, г. Киев, бул. Дружбы Народов, 38
<http://dndiime.org.ua/>, e–mail: zbornik@ukr.net

State Research Institute of Informatization and Economic Modeling

MARKET RELATIONS DEVELOPMENT IN UKRAINE

Collection of scientific works

No.11 (246) 2021

Frequency – monthly

Editor-in-Chief G. Studinska
Computer design and design V.Serdyuk

Signed for printing on 26.11.2021.
Format 60*84. 1/8. Paper offset
Conditional Printed Sheets 14,18.
Headset Europe. Circulation 100 copies

State Research Institute of Informatization and Economic Modeling
Certificate of state registration of printed mass media
Series KV 22545–12445PR from 02.20.2017
Editorial address, 01014, m. Kyiv, bul. Druzhby Narodiv, 38
<http://dndiime.org.ua/>, e-mail: zbornik@ukr.net